

Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Екологічна політика

Шифр та назва спеціальності

Інститут

ННІ Механічної інженерії і транспорту

Спеціалізація

Кафедра

Хімічна техніка та промислова екологія (154)

Освітня програма

Тип дисципліни

вибіркова

Рівень освіти

Другий (магістерський)

Форма навчання

Денна, заочна

Семестр

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Кривільова Світлана Павлівна

Svitlana.Kryvilova@khpi.edu.ua

К.т.н., доцент, доцент кафедри хімічної техніки та промислової екології

Досвід роботи – 38 років.

Автор та співавтор понад 100 наукових, навчально-методичних праць та винахідів. Провідний лектор з дисциплін "Технологічні комплекси підприємств будівельних матеріалів, виробів і конструкцій", "Геологія з основами геоморфології", "Урбоекологія", "Соціальна екологія і екологія людини».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна «Екологічна політика» спрямована на формування системного розуміння механізмів державного та міжнародного регулювання у сфері охорони довкілля, раціонального природокористування та забезпечення сталого розвитку. У курсі розглядаються теоретичні засади екологічної політики, принципи екологічного управління, інструменти правового, економічного та адміністративного впливу на природоохоронну діяльність.

Особлива увага приділяється аналізу національної екологічної політики України, екологічному законодавству Європейського Союзу, міжнародним екологічним угодам, механізмам стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля. Розглядаються питання кліматичної політики, екологічної безпеки, екологізації галузей економіки та інтеграції принципів сталого розвитку в систему публічного управління.

Мета та цілі дисципліни

Формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про систему екологічної політики як інструмент державного та міжнародного управління природоохоронною діяльністю, а також набуття здатності аналізувати й оцінювати ефективність екологічних управлінських рішень.

В результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні знати теоретичні засади формування екологічної політики, структуру системи екологічного управління, основні інструменти правового та економічного регулювання у сфері довкілля; знати принципи та механізми реалізації екологічної політики в Україні та ЄС, знати міжнародні екологічні конвенції та кліматичні угоди. Вміти аналізувати екологічну політику на національному та міжнародному рівнях; оцінювати ефективність природоохоронних програм і стратегій; застосовувати нормативно-правові акти у професійній діяльності; обґрунтовувати управлінські рішення з урахуванням екологічних вимог.

Формат занять

Лекції, практичні роботи, консультації. Підсумковий контроль - залік.

Компетентності

Системне бачення взаємозв'язку екології, економіки та публічного управління, навички аналітичної оцінки екологічних стратегій і програм, здатність інтегрувати принципи сталого розвитку у галузеву політику.

Результати навчання:

Розуміти теоретичні засади формування та реалізації екологічної політики на національному і міжнародному рівнях. Вміти аналізувати систему державного екологічного управління та механізми регулювання природоохоронної діяльності. Вміти інтерпретувати норми екологічного законодавства України та ЄС у професійній діяльності. Оцінювати ефективність інструментів екологічної політики (правових, економічних, адміністративних). Здійснювати порівняльний аналіз екологічних стратегій і програм різних країн. Вміти обґрунтовувати управлінські рішення з урахуванням принципів сталого розвитку та екологічної безпеки та визначати екологічні ризики і прогнозувати наслідки управлінських рішень у сфері довкілля. Інтегрувати екологічні вимоги у галузеву політику та систему стратегічного планування, а також використовувати аналітичні та інформаційні інструменти для підготовки екологічних програм і проектів.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 32 год., практичні роботи - 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного опанування дисципліни здобувач повинен мати підготовку рівня бакалавра, сформовані загальні навчальні компетентності (здатність до навчання, критичне мислення, робота з інформацією, самоорганізація) та базові професійні знання зі спеціальності.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Дисципліна поєднує екологічні, правові, економічні та управлінські підходи до формування і реалізації екологічної політики. Курс спрямований на системне розуміння механізмів державного та міжнародного екологічного управління. Особливістю є поєднання теоретичних засад із аналізом практики їх застосування в Україні та країнах ЄС, вивчення інструментів екологічного регулювання, стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля. Навчання орієнтоване на розвиток аналітичних компетентностей і здатності обґрунтовувати управлінські рішення у сфері довкілля.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Теоретичні засади екологічної політики Поняття, принципи та функції екологічної політики як складової державного управління. Концепції сталого розвитку, екологічної безпеки та екологічного врядування.	4
Тема 2. Система державного управління в сфері довкілля Структура органів управління природоохоронною діяльністю, їх повноваження та взаємодія. Механізми формування та реалізації екологічної політики на національному та регіональному рівнях.	4
Тема 3. Екологічне законодавство та правові інструменти регулювання Джерела екологічного права, принципи правового регулювання та система нормативних актів. Процедури стратегічної екологічної оцінки та оцінки впливу на довкілля.	4
Тема 4. Економічні механізми екологічної політики Інструменти економічного стимулювання раціонального природокористування: податки, платежі, штрафи, екологічні фонди. Оцінка ефективності ринкових механізмів регулювання у сфері довкілля,	4
Тема 5. Міжнародна екологічна політика та глобальні екологічні угоди Міжнародні екологічні конвенції та угоди, механізми їх імплементації. Управління дощовими водами (SUDS) та відновлення міських водойм. Міжнародні організації та їх роль у формуванні глобальної екологічної політики.	4
Тема 6. Екологічна політика Європейського союзу Принципи та інструменти екологічної політики ЄС, інтеграція екологічних вимог у галузеві стандарти різних держав. Напрями адаптації національної політики до європейських стандартів.	4
Тема 7. Кліматична політика та управління природними ресурсами Стратегії протидії зміні клімату. Декарбонізація економіки та енергетичний перехід. Аналіз підходів до управління водними, земельними та лісовими ресурсами.	4
Тема 8. Сучасні виклики та стратегічне планування у сфері довкілля Екологічна безпека, екологічні ризики та кризове управління. Механізми стратегічного планування, розробки екологічних програм . Урбоекологічне планування територій. Інтеграція екологічної політики у міське управління. Громадська участь у формуванні екологічного простору. Перспективи розвитку екологічно сталих міст України.	4
Загальна кількість годин	32

Практичні заняття

Теми практичних/семінарських занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти <i>b</i>
Тема 1. Аналіз принципів екологічної політики та сталого розвитку	2	0,125

Тема 2. Структура та повноваження органів екологічного управління	2	0,125
Тема 3. Практика застосування екологічного законодавства	2	0,125
Тема 4. Розрахунок та оцінка економічних інструментів регулювання	2	0,125
Тема 5. Аналіз міжнародних екологічних угод	2	0,125
Тема 6. Інтеграція екологічної політики в галузеві стратегії	2	0,125
Тема 7. Кліматична політика та декарбонізація	2	0,125
Тема 8. Розроблення проєкту екологічної програми	2	0,125
Загальна кількість годин	16	$\sum_{i=1}^n b_i = 1$

Контрольні роботи

Одна підсумкова контрольна робота, яка охоплює теоретичні та практичні питання курсу та проходить у формі виконання письмового завдання за варіантами.

Теми контрольних робіт	Вагові коефіцієнти a
Контрольна робота	1
Загальна кількість годин	$\sum_{i=1}^n a_i = 1$

Самостійна робота

Курс передбачає самостійне опрацювання теоретичного матеріалу та виконання індивідуального завдання за варіантом. Студенти повинні виконати завдання за представленим варіантом. Звіти подаються в електронному вигляді з додаванням необхідних супровідних файлів (наприклад, графічних матеріалів або таблиць Excel) і повинні бути виконані протягом семестру відповідно до термінів, встановлених викладачем.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Еволюція екологічної політики у світі Дослідження етапів становлення екологічної політики, формування міжнародних екологічних інституцій та трансформації підходів до управління довкіллям.	5
Тема 2. Механізми імплементації екологічного законодавства ЄС Аналіз процедур гармонізації національного законодавства з європейськими директивами та оцінка інституційних викликів їх реалізації.	5
Тема 3. Екологічна безпека та управління ризиками Вивчення методів ідентифікації, оцінювання та мінімізації екологічних ризиків у системи державного управління.	5
Тема 4. Економічні моделі «зеленої» економіки Опрацювання концепцій циркулярної економіки, екологічного оподаткування та фінансових інструментів сталого розвитку	5
Тема 5. Громадська участь та екологічна комунікація Дослідження механізмів залучення громадськості до прийняття екологічно значущих рішень і формування екологічної культури суспільства.	5

Тема 6. Цифровізація екологічного управління та відкриті екологічні дані	5
Особливості використання геоінформаційних систем, екологічного моніторингу, відкритих реєстрів і цифрових платформ у процесі формування та реалізації екологічної політики.	
Тема 7. Екологічна політика в умовах післявоєнного відновлення та трансформації економіки	5
Аналіз інтеграції екологічних стандартів у програми відбудови інфраструктури, оцінка екологічних наслідків воєнних дій та впровадження принципів «зеленої» реконструкції.	
Загальна кількість годин	35

Тематика індивідуальних завдань

Індивідуальне завдання з курсу виконується у письмовій формі у вигляді реферату, що має включати: титульну сторінку; зміст; вступ (обґрунтування актуальності теми, мета та завдання роботи); основну частину (з аналізом наукових джерел, статистичних даних, за потреби – з графічними матеріалами); висновки; список використаних джерел. Орієнтовний обсяг роботи – 10–15 сторінок друкованого тексту (формат А4, шрифт Times New Roman 14, міжрядковий інтервал 1,5, поля – стандартні). Робота подається в електронному вигляді. Строк виконання – протягом семестру відповідно до графіка навчального процесу. Тематика рефератів охоплює актуальні питання міської екології, сталого розвитку міст та формування зелених урбаністичних просторів.

Орієнтовний перелік тем:

1. Сутність та принципи державної екологічної політики.
2. Екологічна політика Європейського Союзу: основні напрями та механізми реалізації.
3. Національна екологічна політика України: сучасний стан та перспективи розвитку.
4. Міжнародні екологічні угоди та їх вплив на формування державної політики.
5. Інструменти екологічної політики: адміністративні, економічні та ринкові механізми.
6. Екологічне оподаткування як інструмент регулювання природокористування.
7. Політика у сфері зміни клімату: міжнародний та національний вимір.
8. Екологічна безпека як складова національної безпеки держави.
9. Роль громадськості та екологічних організацій у формуванні екологічної політики.
10. Децентралізація та екологічна політика на місцевому рівні.
11. Політика управління відходами в контексті циркулярної економіки.
12. Екологічна політика у сфері охорони водних ресурсів.
13. Інтеграція екологічної політики в інші галузеві політики (енергетичну, транспортну, аграрну).
14. Екологічна освіта та просвіта як елемент реалізації екологічної політики.
15. Оцінка ефективності екологічної політики: критерії, показники та проблеми впровадження.

Студент може запропонувати власну тему за погодженням з викладачем

Загальна кількість годин	37
---------------------------------	-----------

Неформальна освіта

До неформальної освіти відносяться: професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн освіта, професійні стажування тощо. Зарахування результатів навчання, набутих у неформальній

освіті розповсюджується як на нормативні, так і на вибіркові навчальні дисципліни/освітні компоненти. Рекомендовані в силабусі елементи неформальної освіти можуть бути зараховані за спрощеною процедурою без додаткової валідації результатів (створення предметної комісії). Крім того, публікація (наприклад, тези конференції, стаття в рецензованому журналі або монографія), безпосередньо пов'язана з змістом практичного завдання, може бути зарахована як виконання відповідного академічного завдання, також з максимальною оцінкою.

Рекомендовані курси, тренінги, стажування

1. Free online course: Understanding the European Green Deal – History, challenges, and opportunities – основи Європейського зеленого курсу. <https://www.greendealnet.eu/MOOC>
2. Governing the EU's Climate and Energy Transition to a Low-carbon Society in Turbulent Times – управління кліматичними та енергетичними аспектами екополітики <https://www.greendealnet.eu/Govtran-MOOC>

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. Заржицький О.С. Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної політики України. Д.: національний гірничий університет, 2012. – 200 с. ISBN 978-966-350-322-6
2. Перга Т.Ю. Екологічна політика США. Епоха становлення. Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 192 с. ISBN 978-611-01-322-6
<https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5>
3. Івасечко О. Особливості формування екологічної політики Європейського Союзу [Електронний ресурс] / О. Івасечко // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unir_2013_25_21..4
4. Особливості сучасної екологічної дипломатії у міжнародних відносинах [Електронний ресурс] / Т. Мельник // Збірник наукових праць «ЛОГОС», (March 31, 2023; Zurich, Switzerland). – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://archive.logos-science.com/index.php/conference-proceedings/article/view/613>
5. Репін К. Екологічна політика України: імперативи, принципи, критерії / Scientific journal «DEVELOPMENT SERVICE INDUSTRY MANAGEMENT», (1) 2024, с. 159-165.
<https://doi.org/10.31891/dsim-2024-5>

Додаткова література

1. Екополітика [Електронний ресурс] Національний екологічний центр екополітики. – Режим доступу: URL : <https://necu.org.ua>
2. Чала В. Формування глобальної екологічної політики: принципи та регуляторні пріоритети [Електронний ресурс] / В. Чала // Економіка та суспільство, (48). – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-85>
3. Нестеренко І. В. Екологічна політика підприємства в умовах цифровізації економіки: Формування, організаційні та облікові аспекти [Електронний ресурс] / І. В. Нестеренко // Publishing House of Academy of Silesia. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/15697>
4. Мельник Т. Особливості сучасної екологічної дипломатії у міжнародних відносинах [Електронний ресурс] / Т. Мельник // Збірник наукових праць «ЛОГОС», (March 31, 2023; Zurich, Switzerland). – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://archive.logos-science.com/index.php/conference-proceedings/article/view/613>
5. Галушкіна Т. Р. Екологічна політика України в контексті глобальних кліматичних викликів [Електронний ресурс] / Т. Р. Галушкіна, А. І. Жемба, К. В. Серницька // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування 4(84). – 2019. – Режим доступу до ресурсу: 10.31713/ve4201824

6. Гетьман А. П. Правові засади державної екологічної політики в сфері охорони довкілля [Електронний ресурс] / А. П. Гетьман // Досвід і проблеми інкорпорації, імплементації та адаптації екологічного законодавства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 25 верес. 2013 р., м. Дніпропетровськ. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/9708>

Інформаційні ресурси:

Програма Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища <https://www.unep.org/explore-topics/environmental-governance>

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (практичні, семінарські, лабораторні заняття), k_1	Контрольна робота (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,3	0,4	0,3	0

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = П \cdot k_1 + K \cdot k_2 + I \cdot k_3 + Пк \cdot k_4$$

де: П – середньозважена середня оцінка за поточний контроль

I – оцінка за виконання індивідуального завдання

K – середньозважена оцінка за контрольні роботи

Пк – оцінка за підсумковий контроль

$$K = \frac{K_1 \cdot a_1 + \dots + K_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за кожну контрольну роботу.

$$П = \frac{П_1 \cdot b_1 + П_2 \cdot b_2 + \dots + П_n \cdot b_n}{\sum_{i=1}^n b_i}$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за кожне практичне (семінарське) або лабораторне заняття.

Поточні оцінки за кожну складову (П, K, I, ...) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з [положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХП»](#).

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

30.08.2025

Завідувач кафедри

Олексій ШЕСТОПАЛОВ